

AKATALPA

Temmuz 2021 - Sayı 259

Aylık Şiir ve Eleştiri Dergisi

ISSN 1305 - 7685

Mehmet RAYMAN

YERLİ

dünya neresi bilinmez
bir yuvarlak acıdır
döner durur geceleri
bir ayak izi kalır gündüze
koklasan baygınlık gelir içine

bütün yıldızlar onun ayartması
orada burada sönmüş ocakların
külünü silkeler üstümüze
dayanmaz hiçbir nedene
nedensiz dokundum
çevremizi süsleyen güllere

solan çiçeklerin içermesi
büzgülü dudakların ağıtları
için için gelen gözyaşıdır
bir ibrik su getirin ışısın zaman
su kanalına düşmüş ölüm haberi

bu çarşının aynası çatlamış
yüzümüze çekilen kepenkleri kaldırım
sabahın çiysi damlasın gözümüze
mevsimden çok yarıya çıkan atların
yelesine yazdığımız kelimeler
ilk yazdığımız gün gibi duruyor
hepsi yerli yerinde

kimse bakmaz olayların gidişine
ancak yazılır sayfalar dolusu
ayrıştırdığımız günlerin kederi
işte bu gördüğün torbanın içinde
toz kaldıran yollar bile kin besleme

taşın toprağın olgusu
gökyüzünü bile çınlatır
yeter ki değinilsin özüne
ötesine kadar tutunur
söz getirmez bülbüle
hiçbir kimlik taşımaz üstünde

Uluay KOÇAK GÜVENER

DEVİRAN

-sevgiyle baktığından kırılanlara-

Önce söğüt yeşerir incecik dalları yüzünden
kışın tüm heybetine baş kaldırarak
çiçek açmayacağını bile bile

Gökhan ARSLAN

KARINCA SEFERİ

yüzünün hiç dokunulmamış yerlerinde
sessizce kıvrılıp uyuyan hayvanlar var
kırılmış bir eşya, unutulmuş bir şarkı
kim bilir hangi kitaptan düşmüş bir cümle

ötede uğultulu bir dağ, ona aitsin işte
taşı aşındıran denize ve aydınlık geceye
hor görülmüş rüyaya, gerilmiş ipe
sütteki keşiğe, güzel bir yanlışa, kâğıda
gelinciğin boynunu büktüğü ana aitsin

hayat, bahçede kıvrılmış hortum
makasın üzdüğü saç
kaç yaşında ellerin, sesinin dalgın kuyusu
karnında kaynayan bakraç, avlu serinliği
ayağı kırık bir at gibi sekiyor gövdende
ormanından kargışlarla kovulmuş bir ağaç

içinde yanan suyu gördüm, yorgundu
inandığın masalı gördüm, yazılmamıştı daha
gördüm, sinende harflerle beslenen kuşları
göğün evini, evin kalbini, kalbin geçmişi
yeni biçilmiş çimenler gibi kokuyordu yaz
dünya adıyla çağırıyordu ölü dilleri
gördüm, bir kitapla sevişmenin tanımsız zevkini

teninin hiç sevilmemiş yerlerinde
doğduğundan beri büyüttüğün bir harita var

çoktan hazırladım ordumu, başlasın sefer
gelirken eşlik etsin, yeni uyanmış karıncalar

Ekrem Acar, Gülçin Yağmur Akbulut, Serkan Akça, Hüseyin Alemdar, Suat Kemal Angı, Serap Aslı Araklı, Fatma Aras, Gökhan Arslan, Cansu Aydın, Sertaç Çıralı, Ramis Dara, Elif Firuzi, Hasan Güneş, Uluay Koçak Güvener, Hasan Ildız, Nihan Işiker, Gülsüm Işıldar, Taha İhsan, Erkan Kara, Ayfer Karakaş, Erdoğan Kul, Mine Ömer, Serkan Özer, Hüseyin Peker, Mehmet Rayman, Mehmet Rüzgar, Halil Şahan, Kazım Şahin, İrfan Temel, Umut Temür, Şerif Tezgörenler, Mehmet Mümtaz Tuzcu, Yeprem Türk, Nurgül Ulu, Attila Yavuz, Ümit Yıldırım, Necip Yıldız.

ESKİLERDEN YENİ BİR ŞİİR ÇIKARMAK

Halil ŞAHAN

DOĞU

*Bendeki doğu biraz Şiraz
Gülşehri, Ali Şir Nevaî biraz
Safranlı bulut neşesi bendeki doğu
Sesimde uzayan en Bakî hece*

*Kum hıştırtısı sözcüklerim,
Kâğıda dökülünce istif ve küfi
Boynumda doğum lekesi bendeki doğu
Dilimde dolaşan Fuzulî lehçe*

*Bozkırda bozulan yağmur düzeni
Doğu bende beng dumanıyla Hatayî
Sîmurg'un sîrengi biraz
Attar'ın gizli harfleri
Doğu bedenimde gird olmuş ağır frengi
Bu yüzden doğmadan ölmüş ikizim gibi*

*Say beni aynada bir suret
Kara donlu derviş çilesi
Kırk kere say beni bir bir
Semerkand'tan İstanbul'a kadar*

*Her Elif yandıkça dizelerin bağı çözüldür
Âteş kesilir geçtikçe saba şiirim üzerinden*

Elif SOFYA (Kitaplık, 224, Mart-Nisan 2021, s. 59)

Şairimiz şiirine “doğu” kavramına açıklık getirmeye çalışmakla başlıyor ve bu çabasını şiirinin sonuna dek de sürdürüyor.

“Bendeki doğu biraz Şiraz”

Dize oldukça açık. Ancak “biraz” sözcüğünde oyalanmak isterim. Demek ki Şiraz, şairimizdeki “doğu”nun bütünü değil. Şiirin gelişimi için öyle de olması gerekiyor. Şairimiz şiirinin sonuna kadar hep “doğu”yla olan duygusal ve düşünsel ilişkisini dile getiriyor.

İlk dizeye dönüyorum: Şiraz, İran'da tarihsel bir kent. Persler'den beri birçok uygarlığın uzamı (mekânı) olmuş, onların izini taşıyor. Ve; en çok da şiirin, şarabın, gülün ve aşkın başkenti olarak biliniyor. Daha da önemlisi, günümüz uygarlığına dek uzanabilen laik kültür öğeleri de taşıyor.

Bu açıklamalardan sonra, Şiraz'ın bu şiirde güçlü bir imge oluşturduğunu söyleyebilirim. Türk yazını çok eskiden beri Acem (İran-Pers) kültüründen etkilenmiştir bilindiği gibi. Divan Yazınında örnekleri pek çoktur bunun. Yirminci yüzyılda da belli ölçüde sürmüştür bu. Şiirini Batı anlayışıyla kuran Yahya Kemal bile, bir şiirinde Hafız'ın kabrinde gül açtırmıştır.

Şairimiz, ikinci dizede de “doğu”nun kendisi için ne anlama geldiğini açıklamayı sürdürüyor:

“Gülşehri, Ali Şir Nevaî biraz”

Bu şairlerle, şairimizin Şiraz'ı örneklemeye giriştiğini söylemek istiyorum, ama adlara yakından baktığımızda bunun pek olanaklı olmadığını görüyoruz. Çünkü Gülşehri,

Kırşehir'de yaşamış bir mutasavvuf, Ali Şir Nevai de Herat'lı bir şair.

Bu iki adın Şiraz kültüründen etkilendikleri söylenebilir ancak. Gerçi Ali Şir Nevai Türkçeyi yüceltmeye çalışmış, yeni nazım türleri bularak Divan yazınına katkıda bulunmuştur, ama gene de “doğu”ludur.

Şairimiz, “doğu”yu anlatmak için özel anlam taşıyan kentlerle, şair ve düşünürlerle yetinmiyor. Üçüncü dizede, “doğu”nun duyguda, duyarlıkta yoğunlaşıp derinleşmek için başvurduğu sihirli yollara da değiniyor. Diyesim şairimizin “doğu”ya bakışı tek boyutlu değil:

“Safranlı bulut neşesi bendeki doğu”

Geldik dördüncü dizeye: Birden şairimizin İstanbul'a uzandığını görüyoruz. Bunu şair Bakî'yi imgeleştirerek yapıyor. “Doğu”nun şiirimize girişi mi vurgulanmak istenen? Bende ilk uyanan çağrışım bu. Ama Bakî sözcüğündeki “mugalata-i ma'neviye” sanatı; bir kalıcılık, süreklilik anlamlarıyla da buluşturuyor okuru.

İkinci bölümde, sözcüklerini kum hıştırtısına benzeten şairimiz, gene “doğu”yu, çölleri olan “doğu”yu düşürüyor anlığımıza. (zihin) Bir sonraki dize bu yorumu güçlendirmekte zaten:

“Kâğıda dökülünce istif ve küfi”

“Kufî”nin düz ve köşeli çizgilerle yazılan eski bir Arap yazısı olduğunu belirtmem yeterli sanırım.

“Boynumda doğum lekesi bendeki doğu”

Evet, “doğum lekesi” bildiğim kadarıyla doğuştan gelen ve silinmeyen bir cilt bozukluğu. İyi de, bu kavramın burada işi, işlevi ne? Sanırım, “doğu”nun silinmeyecek derecede kültürümüze, giderek kişiliğimize yerleştiğini simgeliyor. Ama o leke bedenim herhangi bir yerinde değil de boyunda. Bunun özel bir göndermesi olabilir mi? Galiba şairimiz “doğu”ya teslim oluşumuzu anlatmak istiyor. Kültürel bakımdan hâlâ ulusal kimliğimizi aradığımızı göre...

“Leke”nin temiz bir yüzeyin görünüşünü bozduğunu, orayı çirkinleştirdiğini düşünürsek, şairimizin eleştirisellik de amaçladığını söyleyebiliriz.

Bu, daha önceki yorumlarımla çelişmiyor mu? Şair; “doğu”yu; şiirle yüceltmemiş miydi?

Olabilir, ama ikinci dördünlüğün son dizesi, şairimizin “doğu”ya her durumda olumlu bakmadığının da belirtileri söz konusu. Örneğin;

“Dilimde dolaşan Fuzulî lehçe”

dizesindeki “Fuzulî” sözcüğü de “Bakî” sözcüğü gibi büyük bir Divan şairimizi tanımlıyor, ama hepsi bu kadar değil; gene “mugalata-ı ma'neviye” ye; diyesim, birden fazla anlamı olan sözcükleri, şiiri birkaç türlü açıklayabilecek biçimde kullanma sanatı var. O zaman, şairimiz dilinde dolaşan “doğu”yla ilgili sözleri fuzulî, diyesim boş, gereksiz bulduğu anlaşılıyor.

Şairimiz, üçüncü bölümde “doğu” anlayışına daha bir açıklık getiriyor gibi: “Doğu”yu gizemli yanlarıyla da seviyorum, “doğu”da hem Türkçe hem de önemli Türkler var; Hatayi, asıl adıyla Şah İsmail, diyor sanki.

“Doğu”nun, özellikle de Farisi'nin söylenleri (efsane) de çağrışım özellikli olarak girmiş şiire. Örneğin söylen kuşu Simurg. Ayrıca bu bölümde şairimiz ünlü düşünür, mutasavvuf Attar'ı da anıyor. Böylece var oluşun bütünlüğünü de anımsamış oluyoruz. →

ORİON HAYALETİ

rivayet olur ki
diye başlar bazı düttürü dünya tezleri
benim rivayetim noktalanmış ol ile başlar

öl
birinci tekil, dilek şart
kötü açıldı kutu kapat
yerden topla ve git kibirli susmalarını
gagası düştü kuşun...

çürük bir uyku göz kapaklarımda sallanıyor
parmak izim beni tanımıyor
aklımda dört nala bir at
mihini arıyor

yarım sus ötede sessizlik bağdaş
ne çok dilsizleşildi
kız çocuğu doğuruyor gece
karanlık rahminden yırtılarak

granada'da dolaşan orion hayaleti rüzgâr
ıslığın ağzını ısırarak
ıssızlığın saçlarından devam eder
gövdesini sürükler yaşam
terini entarisine siler
ilerler

küfretmeden cam kıran taşlar var
kitaplar var heykel yontucu
ve şarkılar var bağırılan
ve şiirler kurşun
vurulur dudak
camekânlar paramparça...

Bunlara karşın, şairimiz “doğu”yla tam olarak örtüşemiyor da. Onu, bedenine girmiş ölümcül bir hastalık, frengi olarak betimlemekten kaçınmıyor.

Dördüncü bölümde ağırlık tasavvufta. Öyle ki bir önceki bölümde anılan Attar’ın görüşlerinin şiirsel bir söylemle açıklandığı bir bölüm bu bölüm. Örneğin “ayna” bir tasavvuf simgesidir. Var oluşlar Tanrının birer yansımasıdır görüşünü somutlar.

“Kara donlu derviş” ve “kırk kere saymak” da birer tasavvuf kavramıdır.

“Semerkand’tan İstanbul’a kadar” dizesi, bende tasavvufun Türklere özgülüştüğü düşüncesini oluşturdu. Şairimizin “doğu”ya ve onun yarattığı akımlara o nedenle yakınlık duyduğunu da düşündüm.

Son iki dize, sanki şairimizin bazı sanatsal ustalıklarını sergilemek için yazılmış gibi. Örneğin adını, “doğu”nun kadim uygulaması olan mahlaslaştırıyor. “Elif” adı, şiirin şairidir. Ayrıca telmih sanatı diyebileceğimiz bir incelik de sergilemiş: “dizelerin bağı çözülür” sözüyle “dizlerinin bağı çözülür” deyimini anımsatıyor.

YANGI

Bütün atlar yanıyordu, koşunun derinliğinde
yüzündeki uçurumla yarıştığını anlayan
bütün atlar.

Bir müzikmiş senin yüzün,
su, kınmış inceliğine.

Burada bıraktın beni. Kırılarda toplatışını
enginlerde ilerletişini göğüslüyordum.
Her şey yalın ayaktı, her şeyin geçmeyen denizine
bakakalmaktan kalın bir dip titremesiyle içimde

Bıraktın.

Ruhuma bastırılarak susturulan namluların
saydığı uzaklıkları gövdemde yetiştiren bahçıvan,
burulmuş hayalar gibi dört bir yanımda kitaplar

Burada.

Senin öpülürken sonsuz oluşun
önlüyordur dünyanın infilakını.

RÛMÎ'YE

“Gerçek şu ki insan, öz benliği üzerine yönelmiş keskin ve derin
bir bakıştır;” (KIYAMET, 14)

ey inananlar ve isteyenler
-her neyi ve her neyeyse-
ol mutlular, şanslılar
hesap günü gelecek
düşmeyin dilime

ol ki dilim
pütürlü, kekremsi
babamdan, atamdan
dilim dilim
susar şimdi

bendeki ikilik
benden değil;
bana mı sordu el-ehad
tenime can üflerken

yok içimin mihengi
kerterizi
bir olmak postta
postla bir olmak
kolay Rûmî,
gel de dost ol
ikiliğimle

bak hesap günün var
sonra düşme dilime

YAZINI YAZINCA III

Ümit YILDIRIM

*“Bu dünyada bir nesneye yanar içim göynür özüm
Yiğit iken ölenlere gök ekini biçmiş gibi”
Yunus Emre*

Ben Buradan Okuyorum

Bilgi içermeyen, başka bir deyişle göndergesel olmayan metinler yoruma açıktır. Hermeneutik, ilk zamanlarda metinlerin yorumlanmasındaki sapmaların önüne geçmek için “doğru okuma”yı önerir. Onlara göre kutsal metinlerle hukuk metinleri yoruma açık olmamalı “doğru” okunmalıydı. Hermeneutik zamanla değişti, günümüzde edebî metinleri yorumlama yöntemi oldu.

Bostan gök iken pazarlık yapılmaz, atasözündeki “gök” sözcüğü bilindiği gibi “yeşil, taze” anlamındadır. Yunus Emre’nin “*Bu dünyada bir nesneye yanar içim göynür özüm / Yiğit iken ölenlere gök ekini biçmiş gibi*” dizelerindeki “gök” sözcüğü de aynı anlamda kullanılmıştır. Yunus Emre’nin

bu beyitinde genç ölmek, yeşil (taze) ekinin henüz olgunlaşmadan biçilmesine benzetilir. Beyitte “yeşil ekin”in biçilmesi ile “genç ölüm” arasında ilgi kurulur. Ozan, genç yaşta ölenlere - bu dünyada başka bir şeye olamayacak kadar-üzüldüğünü söyler. Ancak edebiyat dili, bilim dilinden farklı olduğu gibi günlük dilden de farklıdır.

Şiir dili gidimli bir dil değildir. Bilinir ki şiirde “dağ” sözcüğü her zaman aynı anlama karşılık gelmez. Bu bilgi, bir şiiri okumanın, anlamamanın, yorumlamanın biricik ölçütüdür. Bu yapılmadığında şiir mumyalaşır oysa hakiki şiir donup kalmaya hiç gelemez.

Şiir yorum demekse şiirin bu ilk yorumundan başka bir yorum önerimiz olacak:

Şiirdeki “gök ekini biçmiş gibi” ifadesi okura tarladaki ürünlerin henüz hasat mevsimi gelmeden gök (rüzgâr, kader) tarafından biçilmesini,tırpanlanmasını düşündürülebilir. N asıl mı? Felaket (Azrail), yabasıyla bu taze (yeşil) ekinlerin boynunu vuruyor. Rüzgâr, sel, tufan, don her ne dersiniz deyin felaket ansızın bastırılmış, daha hasat mevsimi gelmeden bahçedeki ürünlerin boynunu vurmuştur. Bu imgede gök (rüzgâr), elinde tırpanla taze ekinleri biçen ölüm meleğine benzetiliyor, soyut bir kavram somutlaştırılıyor. Evet, alışılmadık bir yorum ama neden olmasın?

Bu konuya nereden geldim?

Cemal Süreya, Yunus Emre’nin söz konusu dizelerinden yola çıkarak bir şiirinde şöyle der: “*Yunus ki süt dişleriyle Türkçenin/ Ne güzel biçmişti gök ekini*” Baki Ayhan T., Cemal Süreya’nın, Yunus’un söz konusu ettiğimiz dizesine bir başka yorumla yaklaşmasına karşı çıkıyor; Cemal Süreya’yı Yunus Emre’nin şiirini yanlış okumakla itham ediyor. Kendisinin şiiri yorumlamasına bir şey diyemeyiz çünkü o, şiirin bilindik biçimde yorumlanması. Kabul edemediğimiz şu yargı:

“Cemal Süreya gök sözcüğünü ‘yeşil’ diye değil de ‘gökyüzü’ şeklinde yanlış okuyor, ‘gök ekini biçmek, yani gökyüzüne ait ekini biçmek’ şeklinde anlamlandırıyor. Yunus’un şiirindeki sıfat tamlamasını (gök ekini) Cemal Süreya isim tamlaması (gök ekini) şeklinde yanlış okuduğu için şiir üzerinden yapmaya çalıştığı gelenek yorumu da yanlış yere oturuyor.” (Varlık, 1355)

Bizim bu karşı yorumun “yanlış okuma” kısmına itirazımız olacak:

Cemal Süreya burada, Baki Ayhan T.’nin dediği gibi Yunus’un sözünü çoğaltmıyor, örnekseme (analoji)

yapmıyor. Peki ne diyor: Yunus, 13. Yüzyıl Türkçesiyle yani Türkçenin süt dişleriyle ne güzel biçmiştir gök ekini. “Gök ekini” evet burada ad tamlaması olarak kullanılmış ama ilkindeki anlamı koruyarak değil. Bunu biraz açmalı: Gök: göğe, yüceliğe ait; ekin: ürün (kültür). “Biçmek” sözcüğü burada biçim vererek kesmek anlamında, sözcüğün ilk anlamıyla kullanılmış. Bu bilgiyle tekrar bakalım Cemal Süreya ne demiş: “Yunus, Türkçenin süt dişleriyle (13. Yüzyıl Türkçesiyle) ne güzel biçim vermiş göğün geleneğine, kültürüne.”

Gök sözcüğünün bir değil, birden fazla anlamı var. Yunus Emre, “gök” sözcüğünü “yeşil” anlamında kullandı diye bir başkası bu sözcüğü “gökyüzü” anlamında kullanamayacak mı? Cemal Süreya, bir makale mi okuyor da sözcüklere yanlış anlamlar verip yanlış okumuş olsun. Ne diyelim? Bu da bir yorum. Benim yorumum ise Cemal Süreya’nın “yaptığı” ile Baki Ayhan T.’nin “anladığı” şey arasında bir ilginin bulunmaması. “Gök” sözcüğü farklı anlamlarda kullanılmıştır, hepsi bu.

Bilinir ki bir yapının farklı yorumlanması, onu okuyanların kusurundan kaynaklanmaz. Aksine bir yapıt, yapısı gereği aynı anda birden çok anlamı içinde barındırabilir. Bu, yalnızca farklı kültürdeki insanlar için değil, aynı kişinin farklı zamanlardaki okumaları için de geçerlidir (Barthes, 44,45). Bu durum, bir sakınca sayılmaz çünkü önemli olan eserde gücül halde bulunan anlamın, okur tarafından somutlaştırılması ve bu edimin okura kazandırdığı estetik zevktir (Moran, 209).

Bir metnin yorumlarından hangisi doğrudur demek, edebiyatın genelde ise sanatın ruhuna aykırıdır. Sanat eserleri yorumların çeşitliliğinden gücünü alır. Şiir terimlerle değil, sözcüklerle yazılır ve her sözcük tek anlamlı olmaz. Gök sözcüğünü biri “yeşil” anlamında kullanırken bir başkası “kader” anlamında yorumlayabilir. Hatta yeri gelir “gök ekini”ni “yücelik kültürü” anlamında kullanabilir. Şair, ben şu anlamda kullandım, dese bile bu açıklama şiirin son anlamı olmaz, yorumlardan bir yorum olur. Söz konusu şiirse bir yorumcuya, tutarlı bir açıklaması olmak kaydıyla, “sen yanlış okudun” denmez (Özgül, 235). Yazınsal ileti kesin yargılarla alımlanmaya gelmez (Göktürk, 25). Zaten hermeneutik açısından doğru ve yanlış yorumdan çok “inanırlığı az” veya “imkânsız” veya “zorlama” yorumlardan söz edilebilir. “Alımlama ediminin tarihsel ve toplumsal koşulları değiştiğçe, yapıtın anlamı da belli bir ölçüde değişir.” (Yücel, 103,104) Bir yapıtın, farklı zaman ve mekânlarda farklı biçimlerde yorumlanması hata değil, zenginliktir. Sontag, sanat eserinin yorumlarla sınırlandırılmasına karşı çıkıp Kafka’yı örnek gösterir: “Ne çok yorum vardır öyle! Hangisi doğrudur onların? Edebiyat alanında ihtiyaç duyulan şey “doğru” ya da “yanlış” yorumlama değil, sanat eserinden duyulan hazdır. Budur aslolan (Toprak, 25).

Hamiş:

Yazdıklarım üdebaya yeni bir şey söylemez, bilirim. Ancak her kalem çalışması terciye tere satmak anlamına gelmez. Etkin okumalar dilerim.

Kaynaklar:

- Akşit Göktürk, *Sözün Ötesi*, YKY: 2019.
Berna Moran, *Edebiyat Kuramları ve Eleştirisi*, Cem: 1988.
M.Kayahan Özgül, Seke Seke Ben Geldim/Sekmeler IV, *Çolpan*: 2018.
Metin Toprak, Hermeneutik ve Edebiyat, *Dergah*:2016.
Roland Barthes, *Eleştiri ve Hakikat* (Çev.E. Bildirici, M. Işık Durmaz), İletişim: 2016.
Tahsin Yücel, *Eleştiri Kuramları*, TİB:2007.
Tuncer Gülensoy, *Köken Bilgisi Sözlüğü*, TDK: 2011.

Mine ÖMER

İZMİR'İ DUYMAK

önce arka sokaklardan başladım İzmir'i sevmeye
betondan kafesler içinde kentin gövdesi
boyası dökülen göğün altında
hayaller, duvar diplerinde ölü...
analar solgun mutfakların
uzayan yoksulluğuyla kavgalı

yaşlı adamın bastonundan çıkan
seslere benzer yaşamak
sönmüş topun peşinden koşan
çocuk sesleri döver kapılarını
sıska bir kedi arka sokakları miyavlar

gözlerim uzar dar sokaklar uzar
incecik fısıldar kulağıma zaman

Agora'da bir bazilika altın tacını arar güneşin
Kemeraltı eski günler kokusu
allı pullu Kızlarağası Han'ı yanaklarımda gülümser

imbatla buluşur ellerim alın teri eser kalbime
vitrinler parlatılmış sevinç bağırır
akşam gürültüyle geçer yanımdan

Karşıyaka vapurunda kıyıları nakışlı
kendi şiirini ezberler Körfez mahallesinde orman

dirilişini başlatan tomurcuk bir de düşlerim çalar
roman kahramanlarının kapılarını
uykudan uyanır cüceler ve prensesler
göğsümde yaşadığım kent uçsuz sevmek kokusu

Şeref TEZGÖRENLER

TEK TÜKLER / 1

1 / Yaz telaşı kışa derman

2 /İşleyiver sempatizan masumluğunu

3 /Yaz mı görmüş kışını
Kış mı yanmış bunca yazı

4 /Yaz bakmış da görmüş mü yüzünü

5 /Suya gitmiş de üşümüş mü Nilüfer

6 / Fotoğraftaki anı görmüş
Bir karanfil duruşu
İki Nilüfer

7 /Islak bir yaprakta sadece

8 /Uykusu tango ateşi

9 / Taze yasemin yaprakları gibidir
Tenin şimdi senin

Fatma ARAS

GÜNLERİ KORKULARDAN BİLİYORUM

Doğduğum ev artık masal
babam ölmüş, yüzümüz bozkır yanığı
'dulun eteği düşman kendine' derdi anam
kabuğuna çekilmiş kaplumbağa oluyordum
bir dağ alıp oyaladı çiçekli eteğinde
bu da çok şey...

Yalnızlığın harflerine çalıştım
insan sudur, kah durulur, kah bulanır
sevinçler çiçek açar, acıları kül bırakır
boyuna taşlar çatlar
günleri korkulardan biliyorum
bir el serinliği, bir de kuru hercai
bu da çok şey...

Bir pencere açıyorum hayta kendim için
karanlığı ağırlıyor gökyüzü
ıssızlığı çekiyorum perde diye camlara
yüzüm suya dönüşüyor
birkaç şiir, birkaç ırmak
bu da çok şey...

Cansu AYDIN

ŞİMDİ'NİN HARİTASI

ateş dolusu kadeh miydi, yeni dünyaya çıktığın umman?
düşle ve çiz... gün doğumunun alaca mavisisiyle,
şimdi'nin haritasını sil baştan...
seyyah olup geçerken süveydanın kayıp coğrafyasından

Elif FİRUZİ

KATALPA

bu suyun ardına bir düşen mi var
böyle koşar adım uzaklaşıyor evinden
söğütlerin orada hep kırık çıkıyor ıslığı
akıyor seherden ay tarlasına
tepelerden yuvarlanan rüzgârın önünde ve
korkmamak için
hiç duraklamıyor geceleri

suya yetişsen aksine bakardın katalpa
tılsımlı şarkıların duyulurdu
bir sesin olsa

ŞAİR VE YARASI

Hüseyin ALEMDAR

I / Şiir ve Zaman

Şiir derken saate mi baktım? Şiir saati dışında başka zaman yoktur, vakit yoktur; vaktüzre şiirde ilerler her şey. Harf harf sözcüklerin akrep ve yelkovan olup zamanı kendi lehine çevirmesi bir tek şiirde olur. Bir sözcük için üç gün önce durdurduğum saat şiirimini adıyla anılacak, bu duruma benden önce "Büyük Saat" şairi şaşırarak. Turgut abi ve Metin gitti gideli saatleri, gözlükleri ve göğü onlar için de seviyorum, sevmek bir yana saatleri, gözlüklerini ve göğün camlarını siliyorum, hiç durmadan. İçim düşen ses elbette bir şair sesi: Saati bakıyorum, hiç kızmıyorum, hiç kızmıyorum/Biraz geri kalmış düzeltiyorum!" Aramızda kalsın yaklaşık otuz yıldır güneş saati kullanıyorum; zamanın geçip geçmediğini sadece şiire bakarak anlıyorum. Şimdi tarihte saat kaç!? Ölmüş tüm babaları ve sevgilileri şiir adına suçluyorum!

Ey genç şair! Biliyorum, bitmemiş şiirlerin bitmiş şiirlerinden katbekat fazla, varsın "bitmemiş külliyat"a dönüşsünler, nasılsa zamanı da saatleri de durdurdum senin için: Sahi, yeri açık bırakılmış bir sözcüğü günlerce aramanın dağınıklık hüznü nerde, kimde var!? Nerde olursan ol, o sözcüğü bulduğunda beni ara!

II / Büyülü Dağ

Kent şairi olsan da bir gün gelir de dağ tutar seni, dağın kaçmak istersin. Şiirin "büyülü dağı"na yaslanmak öyle her şairin harcı değil. Şiir ki "Dersim dört dağ içinde" der ve terinden tanır seni: Doğuştan şair ve demirci olan dağlar aslında tanır ve bilir herkesi. Düşün ve dağ bilincin sahteyse bir tepe bile yapmaz tefe koyar seni dağ dediğin. Dağ imgesi ağrıyan yanadır şairin, için hiç ağrıyamışsa ne Ağrı ne Süphan hiçbir dağ tanımaz seni.

Ah! Kalbim تنها olsa da "Sevmek Zamanı" imgemi kolye yaptım boynuma, omzum cehennem süsü cennet kalabalığı; şiirim gibi.

III / Sadece Yazmak

Aslında "yapmak" demeliyim, beynime yerleştirdiğim nevalji bıçağımla defterler dolusu şiirler, poetik metinler yaptığımı kanım ve ruhum biliyor sadece. İyi ve öldürücü yazmaya adadım kendimi, iyi ve öldürücü yazmak tüm gramer kurallarını yıkmak demek. Şairin beynine ölümlü olduğunu civillerle kim çaktı onu bulmam gerek!

Şair değil de şiir diyor ki bana: Zehirden panzehir, cennetten cehennem çıkar ki senin ölümsüz olduğuna inanayım! Ölümü bile öldürmekle meşgulüm işte, yoksa bu nevalji ağrıların ne diye!

IV / Şair ve Yarası

Varsın dil ile sessizlik, imgelem ile hiçlik arasında gidip gelsin varoluş hüznüm. Şairi yarası iyi eder nasılsa, benden başka hiç kimse saramaz da sağaltamaz da yarayı; dünya ağrısını kendime künh ve künye yaptım, eğer ölüm varsa ağrımla öleceğim. Ölüm de gücensin isterse: Bahtımı ve yeteneğimin bedelini sadece ruhumla ödeyeceğim!

En son dağkapı darkapı Hüseyindağına yaslandım, aşk ve ölümle akrana ve akrabayı, anladım!

V / Şiir ve Mutsuzluk

Şiir, ufak tefek mutluluklarla yazılır; sonrası daha bir mutsuzluk, hep mutsuzluk. İki kutsal şeyi benim için olsun anla; şiiri ve Yaradan'ı Zülâl. Sonra büsbütün sus, ağlama!

Şiir de aşk gibi büyük ve geniş zamanlar ister, istiyor. Büyük, geniş, modern, postmodern zamanlar. Vakt-i zaman, o zaman. Şiirdeki zaman, ân ve kadran.

Şiir ki kalbin ışığı, kan ve kına ışığı, orda.

Şiir; gül ve karanfil tartımı yeryüzü ekseninde, gökyüzü gönderinde. Yer ile göğün göz ve pergelle çizilmiş karanfil ve gül görgüsü, şık döngü. Dingin, yırtıcı, masum.

Şiir ki düşünceden/imgeye, imgeden/düşünceye ç/evrile d/evrile büyür, unutma.

Zamanın saatını kalbinle ve sözcüklerle kur. Salise, saniye ve dakikalarda ara şiirin kaldırıcı olan imgeyi; metaforik bir söyleyişe yaslan daima, şiiriyet orda!

Değil mi ki şair; terki bilendir ve terk edilmek zorunda. Bundandır ki; şiir, ontik-nevrotik ilişkiden doğar salise salise, saniye saniye, dakika dakika; zamanın tik taklarıyla ontolojik bir kimliğe bürünür. Sahi, saat kaç!

Şiir ki, heyhat, kirlenen bütün renkler arasında hâlâ birinci. İlk beyaz çünkü o; kundakla kefen arasında.

Harfler ve sözcükler mezhebinde, şiir; t/uzaksız düğüm unutma!

Tohumsuz ve rahimsiz doğdum bir kez daha, şiir sayesinde: Yeniden ışık, çokça karanlık. Her şey bir oluş ve kaza dinamiği içinde döner varlıktan hiçliğe, hiçlikten varlığa; şiir de öyle. Şiir ki, hep bir iç uzak/uç uzak, unufak!

Tin ve metafizik, ten ve ışık sayesinde ins/ân ve pırıpakım aranızda.

Her şey burada ve ötede: İçimden zaman akıyor, önümden ve yanımdan panik atak ve ân'

k
si
yete!--

Şiiri aramaktan vazgeçemedim, geçmem de! Değil mi ki bir şairin genç ve diri kalması kanındaki can suyu mürekkepten, dahası her şiir bir yak kanı. Değil mi ki şiir; günahla sevabın ruhta ve kâğıtta buluşması; kandaki dem, günahkâr nem. İyi ki yirmi birimden beri şairim ve gencim; iyi ki henüz yazamadığım şiirler çok, bitmemiş şiirlerim az. Şiir, hele ki *Genç Şiir* bir yerde sadaka gibi bir şey. Öyle bir anlamlı sadaka ki, sevinci de korkusu da iç içe: Her şiir, zamanında sunulmalı ve zamanda kaybolmamalı; işte genç şair bu iki korkulu sevinci iç içe yaşar. Her genç şair kendi içinde yığınla sorun yaşar ve her çıkmaz bir güzellik gibi dursa da şair için bütün bunlar zor aşılır sorunlar yumağıdır. Bütün bunlara dergi ve yayınevlerindeki editoryal sorunlar da eklenince, şiirin sorunları hiç bitmez, bitmez de. Hele genç şiir ve genç şair için bu sorunlar yumağı kim bilir kendi içinde kaç ilmek, kaç düğüm? Her şeye rağmen Fazıl Hüsni Dağlarca, İlhan Berk, Cemal Süreya, Sezai Karakoç gibi şairleri *genç şiir* ve *yak kanı* tilsiminde tanımış ve şiar edinmiş her genç şair bütün sorunları çözer; hatta şiirin poetik sorunlarını bile. Değil mi ki *Seviştilerken* orda, *Güzel İrmak* orda, *Şapkam Dolu Çiçekle* orda, *Hızır ile Kırk Saat*, *Opera* orda! Şiir hem orda hem burda, korkma!

VI / Bana Rağmen Korkma!

Şiir diyor ki bana: Her gece siyah değildir, benim nârim beyazdaki mavi, mavideki siyah!

ON ÜÇÜNCÜ MEVSİM

çocukluğumun bahçesine gitmek istiyorum

çiçeklerin tüm renklerine şahit olduğum

güneş hasta
yollar kapalı...

Aşk diyor ki bana: Kanatlarım da yansa menzil ve uçma bilgim olmasa çoktan kül olurdu!

Şair diyor ki bana: Düşü gerçek, hevesi hayat yaptıkça diri kalacağım! Hâlâ çok gençsin, unutma! Şiir, aşk ve metafizik sayesinde. Orda çocuklara gökyüzü okutulmaz, orda Aşk ve Ölüm birer ders. Ey genç şair! Şiir dilin ve aklın hafızasıdır, unutma!

Ölüm diyor ki bana [Aslında hiçbir şey demiyor!]: İştahlı ve ısrarcı ol, bana rağmen korkma! [Artık öl'm guru/r defterimde].

Şiir ve din konusunda, yedinin lütfü sekizin günahı kendinden başka kimseye güvenme! Varsın dergiler, yayınevleri yeni ve özgün saydığın şiirleri *tefrika* etmesinler. Sen genç kaldığın sürece kendinden başkasını tevki ve tehdit etme. Sen kaybetse de genç şiir mutlaka kazanır, unutma!

VII / H'çilik Parantezi

Sahi, sadece şiir dirilebilir ölü dillerin yatağında. Şiir ki en deli dölyatağı sonsuzluğun. Aşk ile Ölüm'ün soyağacındaki ilk kızıoğlan; hangi abazan dağ(l)a yatsa hangi cünüp deltaya boylu boyunca uzansa kızıoğlankız. Dante'den Attilâ İlhan'a, *Yeni Hayat*'tan *Sisler Bulvarı*'na dünyevî tensel ve tinsel ışık. Şiir ki, dünya kuruldu kurulalı başka bir günün ışığı; dündeki yarım, yarındaki dün.

Ey genç şair! Şiir, yarındaki dün işte: Ne yapsak köz olur da küle dönüşmez şiirin kemikleri, çayda çıra sözcükler. Diren ve direndikçe diri kal. En sıkıntılı ân'larında bile, *Ot Hızı*, yavaşça, acele et; hakiki şiir, orda!

Şiir ki, dilin değil kalbin sürçmesiyle başlar. Göz, kalp ve dil enfes üç duyum, üç sürçme.

Düzyazının aklıyla şiir tanımı yapılmaz, unutma!

VIII / Haz ve Şiir

Düş ve sevinç, haz ve şiir: Gözlerin kalbine açılan iki derin loca, her ikisi de şiirin ve günahın senin, az önce dedim hep derim: Şiir, yedideki sekiz, unutma! İkinin yedi ve sekizde büyüttüğü ışık-gölge oyunu, şiirmetraj trapez. Işık söner, gölge kaybolursa beni imgele öldürme n'olur! Dilim lâl ve kalbim kimsesiz benim. Sahi, şiirle sinemanın akrabalığından geliyorum: Peliküldeki hayatlarla, kâğıtlardaki lâl acıların birazı ben, birazı benim. Genç şiir olur da genç şair olunmaz, unutma. Işık-gölge, ses-imge saklambacında usta şairler bile yer yer acemi unutma! Türkçenin gözü, kalbi, dudakları olan şairler bile. Olsun, acemilik her zaman güzeldir.

IX / Şiir de Şair de Hep Yaralı

Şair; görür, duyar, tadar, dokunur, anlar. Beş duyunun en güçlü duyumu ve doyumudur şiir. Duyum ve doyum ki yedideki sekiz hazzı; gördükçe, duydukça, tattıkça, dokundukça, anladıkça şair şiirin daha iyisine çalışır. Şair ben hep hasta ve haz düşkünüdür ya, sarkaçlı şiir parantezini hiç kapamamacasına hep şiire çalışır. Ki ey şairi, sen de şiiri söze dönüştür, sözcükleri imgele; flashback'leri ve metaforlarını döndür ki yıllar seni/bizi anlatsın. İnsan sis sekansı kendi içinde çoğalan yalnızlık lunaparkıdır, unutma! Belki de hâlâ kalbi kırık ve canları sıkın Edip Cansever'den Cahit Zarişgü'na, Turgut Uyar'dan İlhami Çiçek'e aradığın, dönüp dolaşıp bulacağın şairler orda, yanı başında. Şiir aramaktır çoğun, ara bul, gayrek biraz.

Şaire değil şiire sor: Herkes yaşadığını ölür, yarım ağız yara kalp, şiirde.

Şiir de şair de hep yaralı. Yok/tur Aşk'tan başka hiç kimse! Herkes şiiri ve tarihi bildiğini sanır. Ah, herkes bilmez oysa, şiirin tarih bilinciyle yazıldığını. Hokka yutkundurur, kül ve mürekkep boğar, geri dönüşler hep acıtır. →

X / Çokşimdi!

Kâğıttaki bu ses ne benim ne başka bir şairin; yedideki günah/kâr sesi konuştum ve sustum işte. Pelikülde ya da kâğıtta, bir yanı susmaklı olsa da ses sestir unutma; kaldı ki şiir de sestir. Sözdizimiyle imge, metaforla aura seste tokalaşır; şairler olmasa, sözcüklerden yapıma çokdinli bir dünya nasıl kurular ki!? Yanık imlâ dilimi kendim ısırırım, *çokşimdi!*

XI / Çocuk ve Allah Sevabı

Ses mi dedim! Şiir ve sekizinci günah bu olsa gerek: Bunca arayış, yüzlerce biçem ve biçimsel deneyim ve arayışa rağmen neden hâlâ şiirimiz eril ses, eril söylem; kâğıtta ve pelikülde bile eril seslendirme! Ve neden, 'ne çok kadın ne az şair!' Türkçe şiirde hani üç şiirden biri kadındı? Fermuarını ayakta aralmasına rağmen neden şair kadınlar hâlâ birer ıska, birer ihmal, birer kan yara? Gülten Akın'dan Emel Güz'e, Türkân İldeniz'den Bengü Özsoy'a, Lâle Müldür'den Serap Aslı Araklı'ya şair kadınlara İlhan Berk sevabı dar alev bir yaşamaşk imgesiyle gitmeli. Modern Türk şiiri biraz da şair kadınlar sorunsalı. Sen sen ol, genç şiir adına şiire cinsiyet yüklem; unutma, şiir, doğası gereği, yaradılışı itibarıyla eril olduğu kadar dişil, dişil olduğu kadar da erildir. Sadece şiiri arama, şiiri ararken günahı ve sevabı da ara; bütün aradıkların *Çocuk ve Allah* sevabı, orda!

XII / Her Şiir Bir Nefes!

Ey genç şair! Şiir, sözcüklerle ve imgelerle bulunan/örülen zaman, nefes ve nefes işte; tıpkı senin gençliğin gibi. Her şey orda ve iştahlı bir sonsuz. Her şiir bir nefes unutma, nefesin yettikçe şiir de mecrası da senin. Yeter ki sabır, bugün değilse yarın. Yeter ki küsmeye, aksine bilen, diren. Kendine iyi bak!

XIII / Pastoral Travma

Her şair bir başlangıçtır; şiire, hayata ve ölüme! Say ki hiç ölmedim. Azra! Azra! Azra değil de Azrail misin yoksa, hileli melek, beni mi görmeye geldin, kendini mi? Al, şair ama bitik bir adam; tepe tepe Hüseyindağı --

13 + 1

:neresinden bakarsan bak Hüseyinim,
her intihar bir şair kundağı!

Hüseyin PEKER

Mehmet H. Doğan'ı kaybedeli ne kadar oldu bilmiyorum? Ona yakın yıllarda, Memet Fuat ve Hüseyin Cöntürk' de yok oldu aramızdan. Eksikliğini tam hissedememiştik. Çünkü araya Orhan Kahyaoğlu'nun *Modern Türkçe Şiir Antolojisi* çıkıyordu, içine Türk şiirinin yakın geçmişiyle ilgili bilgiler, yorumlar serpiştirilerek. Atal Behramoğlu'nun *Yüzyılın Türk Şiiri* seçkisi de benzer şair yorumlarıyla dönemsel şiir akışına yorumlar ekliyordu.

Hissetmemiştik. Arada Enis Batur *Aziz Çağ, Faltaşları*'nda, Türk şiirine dair yazılar barındırıyordu kitabında. Sonra Orhan Koçak *Kopuk Zincir*'de, Mahmut Temizyürek *Boşluktan Doğan*'da şiir, şair eleştirisini yalnız bırakmayanlar arasında, boşluğu kapatma görünümündeydiler.

1998 YKY basımı, Kırık Amfora kitabıyla Ramis Dara da 1988'de Broy yayınlarından çıkan *Şiir Çünkü Şiir* kitabını sürdürmeye kararlı görünüyordu. Bu dediğimi de, 2020'li yıllara yakın iki kitapla kanıtladı Klaros yayın etiketli: *Hayatı Şiirleştiren Kitaplar ve Hayat Şiirdir*.

Şiirimizin güncel hareketini yakından izleyen ve şairleri yerine koyan bir düzene sahipti, bu toplamların düzeni.

"Peki, siz şairler ve yazarlar dışında, bu kitabı eline alanlar; zaten yoldan çıktınız, çıkmak üzeresiniz, tehlikenin iyice arttığı farkında mısınız? Çünkü bununla, bir elli-altmış kitaba daha gereksinim duyabilir, yaşamınızı şiire bulayabilirsiniz."

Ramis Dara'nın bu sitemini hem okur düzleminde, hem de yaratıcı olgusunda değerlendirmek gerek.

Şiir ve şair nüfusu çoğaldıkça, işin içinden çıkılmaz bir karmaşaya mı dönüşüyor edebiyat akışımız? Yaratıcı'nın yapıta verdiği özendeki kısımlara yol açıyor mu?

Hüseyin Cöntürk, *Eleştirmeden Önce* adlı şiir eleştirisinin başyapıtı eserinde; bu konuya çok yönlü açıklıklar getiriyordu: Turgut Uyar'ın bir yazısından yola çıkarak, ifadelerini sağlamlaştırarak: "*Eleştirmenin iyi kötü var olduğu yerde, sanat yapıtları için de iyi kötü demek yerinde olur.*" Cöntürk'e göre dünlerin edebiyatını açıp tanımlayan, onları çağdaş ölçülerle yeni baştan değerlendiren ortaya koyan eleştirmenlerdir. Turgut Uyar'ın da gerilerde kalan eleştirmemize karşı ileri sürdüğü sav, bugün de geçerliliğini korumakta: '*Şairlerimizin de zaman zaman eleştirme işi yapması, eleştirmeciliğimizin kalkınmasına yardım etmesi*'. 1957'lerde söylenen bu sözler bugün de yerini korumakta. Hatta daha çok gereksinim duyulmakta. Çünkü Mehmet H. Doğan'dan sonra yeri doldurulmayan bir boşlukla iç içe seyretmekteyiz.

Buradan yola çıkarak, şair-deneme yazarlarının kitaplarından söz edeceğim: İlki Fahrettin Koyuncu: 1965 doğumlu edebiyat öğretmeni arkadaşımız. 2021 basımı, İmgenin çocukları yayını, *Düş Körükçüleri* kitabında son dönem dergilerde yayınladığı şiir üzerine inceleme yazılarını toplamış. Ahmet Hamdi Tanpınar, Rıfat Ilgaz, Edip Cansever, Ahmet Necdet, Özdemir İnce, Nihat Ziyalan, Ahmet Uysal, Atal Behramoğlu, Metin Altıok, Refik Durbaş, Hüseyin Yurttaş, Çiğdem Sezer, Altay Öktem vb. şairleri üzerinde görüşlerini konuşturduğu çalışkan bir hamle. Edip Cansever'i görselliği canlandırmamızı sağlayacak tablolar yaratarak şiire başlayan yanı sıra anan F. Koyuncu, Refik Durbaş'ı; ikinci tekil kişilere seslenmek ve şiire lirizm katmakla övmekte.. Mehmet Mümtaz Tuzcu'yu zor olduğu kadar şiirlerine yaklaşmak da 'zorun zoru' bir şair olarak anmakta. →

YAĞMURLU GÜNE

Tarihi tutulmamış çağ birkaç bin eski gök
Seni arıyor yoksun daha kimse sen değil

Bu gök bu dünya sana uzunca hazırlandı
Şimdi bundandır sen uzunca güzelsin

Yirmi üç kez biriktin bir Diphylleia'da
Yirmi üç kez göründü otlar çiçekler

Maia, yağmurlarından bir seni kıskandı
On üç Mayıs'ta doğdun bin dokuz yüz doksan sekiz
Yağmurluydu gün

Ramis Dara'nın 'kunt şiir' demesiyle gündeme taşır Tuzcu şiirini.

Şiirin gücü üzerine yapıt ve yaratıcısı üzerinden çoğul düşünme tekniklerine çalışan Fahrettin Koyuncu, bir yerde şiirin içinden gelme olmasının zerafetini, inceliğini de taşımakta yazılarına.

El emeği, sıcak ve kardeşçe bir toplam. Ege'nin yürek sesi veren kişisi F. Koyuncu, bir hesaplaşmayı dile getirir gibi. Şairle yapıt arasında. Sıcaklıkla kaynaşacağınız yazılar.

Volkan Odabaş'ın Klaros yayını, 2021 basımı son deneme kitabı da yakın çizgide. *Kitapların Duldasında* 2012'de çıkan, Mühür yayını *Sözcüklerin Sonsuz Yası* kitabında eksik bıraktığı yargıları tamamlar gibi. 1982 Fatsa doğumlu şairimiz, Gökhan Akçiçek'ten, Şinasi Tepe'ye, Haydar Ergülen'den H. Peker'e, Fatim Hazinedar'a, Yücel Kayıran'a, bazı yerde Ece Ayhan'ın Akif Kurtuluş'a yazdığı mektuplar'dan, André Gide'in romanlarına uzanan bir okuma, üzerine konuşma serüveni.

Salih Bolat'ın *Doğa benim şiirimin vazgeçilmez imgesel temeldir* sözünden yola çıkarak, şiirine yaklaştığı yerde şunu hatırlıyor insan. Odabaş da öğretmenlik yaptığı kadar Karadeniz kıyılarının fındığını toplayarak yaşamayı görev saymış, doğa insanı bir yaratıcı.

Önsözünde '*severek, düşünerek, sezerek, duyarak okuduğum her kitabı yazmak istedim*' diyor şair. Engin bir dünyanın yaratıcısı, ufka geniş bakan bir açılımcı. Şairlerin yaratı evrenlerini anlama çabasına dair bir not defteri yaratmış bir bakıma, severek okunacak türden bir çalışma.

Ümit Yıldırım'ın Yazılı Kağıt yayınlarından 2021 basımı *Güle Yaza Edebiyat*'ı da farklı bir çalışma. Biraz da ironik bir yaklaşım. Bir kısmı fıkra tadında: edebiyatçıların akla gelmedik yaşamsal kesitlerinden örnekler. Daha önce Necati Güngör'ün facebook'ta yarattığı eşsiz anılar serisinin biraz daha gülme tarafı ağır basan örnekleri. Hani biraz da bakış açısı meselesi bu! Ümit Yıldırım edebiyat çevrelerine pozitif bakan birisi. Her gülümseten anıdan bir hisse çıkarır gibi toplamış bu konuşmaları; dillendirmiş, birazını da efsaneleştirmiş. Abartmaktan bile çekinmemiş. Sanki bu edebiyat kişileri bunları bilhassa yaşamak istediği için bu hale dönüştürmüş gibi anlatıyor olanları. Gülüyor, gülümsetiyor, bazen de hayrete düşürüyor. Ümit Yıldırım'da keder yok, sıkıntı yaratmıyor, herkes gülsün der gibi bakıyor olaylara.

Gülçin Yağmur AKBULUT

YORGUN GÜL

Viran bir bahçeyi dolaşırken
eğilip kulak verin sesime
boynu bükük güllerin

Gecelerin rengine bürünmüş
sabahın özlemiyle kavrulan
içli bir hıçkırık ilişecektir kulağımıza

Vücut bulmuş halidir yalnızlığın
Ilık ırmaklar gelir geçer gözlerinden
payına düşen dış donduran buz dağlarıdır

İğreti gülüşlerin gönüllü emanetçisi
güneşli günlerin özlemiyle kavrulan
dağını arayan bir ceylan serçe yada

Ne yana dönse hüzün
göge baksa karanlık
yüzünü denize döndükçe o yorgun gül
kirpik uçlarından savrulur bir çağlayan

Serkan ÖZER

OCAKLARDAN IRAK

kapıların ve hayatın yüzümüze açılmadığı
yasal ama savunmasız
âşık ama o kadar da değil
bir zamandan geliyoruz
parça parça fotoğraflar köşelerimiz kesik
işte kapı doğru
orada hayat yanlış
şuramızdaki âşk yalansız talan
özgürlüğü güneşe bağlıyoruz
parlayan kasvetli gece o da bizim gibi yalnız
uykumuzda ışıklar aramız yanıyor
kuşku daha düşlerden başlıyor
sararmış benzimiz avurtlarımız şişirilmiş

ve biz dilimizi
sofra altlarından toplayarak
bir oyuncağı
yitik bir çocukluğa değişenleri
doğuş günlerinde yakalayıp
mum ile üfleyerek söndürüyoruz
uçar balonlar ve kırıklıklarla
içimizde sadece bir burukluk kalıyor
önümüzde yollar kumlar ve yığınlar
ellerimiz kepçe aramızı bölüyor gece
ama kuşlar doğru
yalnız balıklar çıkmaz
bilmem niye sokaklar çit

Mehmet RÜZGAR

BİZE DOĞRU YÜRÜYEN

Kısmen önlense de yangını sürüyor ormanın
Bir eylemsizlik kararı gözlerimin altında
Dönüp bakmayacağım kayıklar yerinde mi
Keyfim beklesin belki yapmam kahvaltı
Marangoz kepengini önce itip sonra açıyor
Üstünü silkeliyor çöp arabasında bir işçi
Gevrekler güvercin boynu gibi sıcak
Panjurlardan tenteye yoksulluğun renkleri

Kardeşlerim insan kılığında geziyor herkes
Kan aşeren vampirler insan kılığında
İnsan kılığında bizi yutmak isteyen devler
Kenevir otu girmiş gök tarlanın kalbine
Şeyhin çocuktan ricası biraz sessiz olması
Bu kadar siyahla nasıl aklanır dünya
Daha derin olanların daha uzak gurbeti
Çok bavullu yurtsuzlar çok uluslu sularda

Kıymetli bilincim bu gerçeği al bir kutuda
Tez elden bize gönder tez bir ulakla
El ele versek ne kadar büyür süs bitkileri
Ne kadar yaşar incelikler kravatlarda
Karşıda üstün boylar bize doğru yürüyen
Adımları tek düzen göğüsleri gönençli
Bize gülecek hayat elbet bunu diyecekler
Bir şart eki yanlarında bir susmak tavsiyesi

Hasan İLDİZ

İNANIYORUM

İnanıyorum ben görmesem de
Sen elinden tutup gezmeye götüreceksin
İçinde büyüttüğün o güzel insanları.

İnanıyorum bu yabani otlar
Arınacak bir gün ve sen
Ayaklarının yalın oluşuna bakmadan
Tohum ekeceksin küçük ellerinle
Toprağı işleyen makinanın ardından.

Ben inanıyorum yılanı öldürecek
Sizden biri bir gün,
Şahmeran'ın yuvasına girecek.
İçindeki o güzel insanlar
Göreceksin elbet ve sen göreceksin
Dağlardan şakır şakır sular inecek
Bu Anadolu tohumu
Bu kırmızı buğday saçları pürçek pürçek
Elbet bir gün yeşerecek
İnanıyorum.

13.02.2019

Serap Aslı ARAKLI

Pelerinin de pergelim de şiir benim: Koşa çize, bile yaza şiire ait olmam ışık-gölge oyunu pergelin iki ucu; ışık ve sestem mülhem pelerinin. Acı bilgi telaşlı sevinç, dize dize kancümle kendimi defterlerime nakışlarım. Neyim var neyim yok şiir ışığında parıldar; hale hale, göz göz. Şiirin biraz da hâl ve ruh dili olduğunu babamdan bilirim.

İnsan aşktan ve seraptan yapılmadır aslında. Şiirin sesi nem defterlerine düşen gölgedir. Dağ ve çöl yansıması şiirin ışığını düşüren birer nesnedir. Şeyh Küşteri'nin gölge oyunu bilgisi dağ yalanıyla şiirleşir çoğu zaman. Şiirimi bu dağın ardındaki ışıkta bulurum. "Buluttan, sisten, sağanaktan yalın/ Alır bizi, kendisiyle, zan onunla aşılır/Hoş tanırınız, alçak uçar tüm kuşaklarda/ Bir kanatlanma ve çağlar arkamızda!" şiirime Goethe'nin şiir kanatlarından taktım. Defterlerime şiirin dingin sesini yazdım. Şair içine gömülmeden nasıl şiir yazsın? Çoğu zaman odamda bile göğe baktım!

İçimdeki şiir gölgeli kız, sen hep usulca beni bekle şu köşede. Şiirin rengi, ışığın rengi nasıl da bir prizmadan kırılıp düşmüşçesine renkli. Heveslerim hep beyaz, üzümlüklerim mor bir pelerinle başımın ucunda duruyor. Aşkın rengini henüz bulamadım. Bazen kan kırmızısı, bazen limon yeşili, bazen cam göbeği... Senin sesinde şiir var; koştukça dünya rüzgârdan kanat.

Asi saçlarım boynumdan belime hiç düşmedi benim. Kestirdiğim her bir avuç saç telini gümüş bir kutuda, sandığıma sakladım. Saçlarım ki asi pelerini çocukluğumun.

Pelerinin değil de yüzün ve şiirin ele versin seni daima; aşk renginde, ışık tadında. Pelerin de şiir de bir yerden sonra rüzgâr. Her biri birer ok kirpiklerin, yay gibi kaşların, alın, yanakların, tabii ki parlak mı parlak gözlerin ki senden ve aşktan bir fazla; üç hâlimden biri Furuğ Ferruhzad. Sesimde misin? Pelerinli kız, sen kanat takıp koştukça harflerden ve sözcüklerden yapıma kanatlarım çırpır benim. Topuklarından tanırım ben şiiri, ayakların zarafeti şiire dökülür çoğu zaman.

Seninle yarını kurguluyoruz ya hani, aslolan şu an ve şimdi. Ne çok zaman var hep birinden diğerine bakıyoruz da hiçbirini tam göremiyoruz. İyi ki de bakış aynan şiirin ve resmin siyahî dili... Dil ki dantel, durur durur işlerim şimdi.

Saçları omuzdan çiçekli kız, sen koştukça kanatların açılacak. Koşarken aldığım nefes kan, can, şiir olacak. Gitmiyorum ve korkmuyorum dünya! İyi ki dünyaya ve sonsuzluğa aitsin siyah pelerinli kız, Serap'ım Aslı'm.

Kendime soruyorum neyim? Kimim ben? Ne zaman insan kendine döner, en kestirme yol hangisi? Döndün mü yoksa? "Döndüm ve gönendim!" diyen ses dış ses değil de senin sesin işte. Belki de "Tanımadığına rahatça yarasını gösterir insan / Tanıdıkça duyulur gürültüsü sessizliğin".

İçimizde bir ses ve ona muhalefet çok ses... Saçları iki yandan örgülü kızla, ak pak kız her vakit didişip durur. Her şey yaşama tutunma çabasının sonucu. Gitmek ne zaman güzel oldu ki? Kimse bu dünyadan her ne güzel yaşamaşık yaşamaşsa yaşasın gitmek istemez. →

ERKEN KİRLENİYORUZ

susma hakkın var tabi ki şiirlerde, kul kullanabilirsen sus dök gidenlerin ardı sıra, su yerine geçür hayra alamet değil, bu kadar kurak geçmesi güzlerin ismini susmalarım değil ki su ismin geçmiyorsa bir şiirde, bil ki bu anlatım-bozukluğu

süveyda doğurgan harf göğüslerin süt veren, emziren, ucu bucağı dik vaad'i vücudunun medarı iftihar onlar, gerindiğin an, tırman tırmanabilirsen falına razı telveyim, üç vakte kadar, gel de geleceğim

evet, süveyda'nın şairiyim, bu benim hakkım öyle uygun görmüşüm, eyvallah bana boynum şiire eğilmekilmekilmek bir gül satıcısına şairlik taslamayın sakın yakışıklı abim ve bu güzel ablama ve bu ellere düşmüş çiçeğe bırakın kendinizi

bak, ortalığa saçılmışım çingene çadırları, çıplak kıkırdaklar arasına ortalara saçılmış şiirlerin yanı başına/ bir başıma

ah'ların ortasına aşkların ortasına kavganın ortasına yorgunluğumu seriyorum haftanın ortasına

erken usan, erken kirlen, ne bu ya oysa bugün daha Çarşamba*

süveyda seslen şu buluta, çarşambayı sel aldı, de sular seller az geliyor yine de, kirlettiğimiz şu dünyaya, de

haydi, susma hakkını kullan

Mevsimler de biraz geçiş cümlesi nasılsa, ölüm gibi yaşam gibi.

Bozkırım türküleri yalnızlığın sitemini taşır. Kim acının en siyahını tatmadan çiçek açabilir. Kışın uzunluğuna dayanabildiğin ölçüde baharın tadını alabilirsin. Yazlar hep gelip geçici. Mevsimin sert vuruşlu güzdür, kıştır nasılsa. Renkler de biraz mevsim küşlemesi. Yelelerim ve kanatlarım atlardan ödünç, şiirim de.

Ah! Saçlarının siyahı beyazdan renk çalmış kız. Sen şiirde en hâlim. Dağların rengi gümüşe döndüğünde, atlar kuytularda çekildiğinde, yılanboyun yalçın kayalara tünediğinde, narbülbulü ovaya inip seninle buluştuğunda konuş benimle!

Mevsimler dört, kışlar on dört içimde. Yaz mı şu eteğimden içeri sokulan sahi? Nâzım Hikmet, Ahmed Arif ve Orhan Kemal gittiğinden beri, hazıranda ölmek gerçekten zor. Ben mi? Beni sorarsan kış işte!

KARANLIĞIN KRALI

karanlığın suskun kralı
kırılan birkaç dalga
geceden ıskalanan ne varsa kadehlerden...

susayan asidir sesleri arabaların
yolda dülger balıkları
asfaltta yüzlerce kedi figürleri...

yüzünde küllenen mağrur gülümseme
kulaçlarım kısadır yol çizgilerinde
sokak lambaları, bir uzun/ bir kısa/ upuzun...
tavanda gölge dansında krallar
yıldızların dudakları bağlanmış an
uzun çizgide sarhoşların yürüyüşleri...

şimdi ıraktır imbibiklenmiş deniz
tuzlanan gün leşi
kumsalın müdavimi yengeçler...

astarı dönen bir adam
şiir döver kayalara
dize bulaşır karanlığa...

karanlığın kralıdır gece
yakamoz kırılır dalgada
birkaç gülümseme keser ellerimi...

Ortaca - Muğla

Gülsüm IŞILDAR**UYGARLIK**

Sahteliğin ortak yasası yamyamlık
Sarıldım çulunuza kul niyetine
Hadi, başlasın afyonlu ayinleriniz,
Avuntusu şüphe derleyen imanla
Kol kola, üstünüze bir hasır
Örtmeseniz de...

Günahkâr özgürlük çılgınlıkları
Nano teknolojik ürünlerle
Askıya alınsa da,
Şahadet getirir, hiç değilse
Zırhlı paletlerin gölgesinde...

Küresel uyum bu
Mülkiyetle muktedirin aşkı,
Meryem İsa'yı doğurdu,
Kabardığım dağlar ki,
Dünya çöplüğünün
Öznesi oldu...

Bir tek duygularımız kaldı
Genetiğiyle oynanmayan,
Bir de aklımız
Kaygan hafızamızdan
Sarkan...

Erkan KARA

Esas mesele, insanın hareket, hayat ve idraki içinde, insanda mevcut olan bencillik ve kötülük duygularına rağmen, iyiliğin peşinde geçen bir ömrü yaşam kılabilme. Yani, üç günlük dünya denilen bu hayatta, misafir olduğunu insanın bilmesi. Oysa, üç günlük misafir'liğini unutan insanda, bütün yüce değerler hazzın peşinde bir dekor olurdu. Çünkü, ev sahibi iddiasındadır artık o insan. İşte, zaman algısındaki değişimleri yaratan bu iradesel işleyiş, hayatı rutine bağlamış şekilde günler iyi geçip giderken başka, beklenmedik kötü bir durumla karşılaşıldığında ise başkadır.

İyi ve kötü günlerin insanlar arasında sürekli değiştirilmesi ile insanda sıkıntı ve nimet karşısındaki genel tavır, dikkatlerimizi çekmek istenilendir. İnsan feraha eriştiğinde iyi şeyleri hep kendinden bilmesi, Tanrı'yı, öteyi ve ihtiyaç sahiplerini ona unuttururken, insanın başına bir dert geldiğinde ise, kötüyü hep başkalarından bilme duygusu, hemen önceki tüm gafletini bırakıp, yalnızca Tanrı'ya yalvardığını dile getirmesi... Bu, insanın iyi ve kötü zamanlarında aslanan, Tanrı'yla olan ilişkisidir; insandaki samimiyeti ortaya koyardı.

İşte, yaşamında sergilediği bütün davranışlarının odağına kendi menfaatini koyan insan, hiçbir insani değeri önemsemezdi. Çünkü, pazarlıkçı bakış herhangi bir harekete geçmeden önce, hareket sonucundan yararlanıp yararlanamayacağını düşünür. Bu yanlış bilinç, bu yanlış idrak, insanı özünden koparılışına esastan uzaklaşmasına neden, nefsin iktidarındır. İnsan bununla savrulabilen bir hâl alırdı. Oysa, hayat, insanla güzeldir ve insana sadakat yakışır. Sadakat ise ruhun da insanda tekrar hayat bulması demektir. Yani, hayat, nefsiyle, ruhuyla ve bedeniyle insanda bir dengeler bütünüydü.

Şimdi, her şey yolunda giderken, şairin dediği gibi: hayat kırar, iyileştirirsin kırığı, hayat yine kırar, imtihan insandan önce ben'leydi. Evet, bela ve musibet zamanları, bildiği gibi sabır sadece bekleme mahareti değildi. Beklerken doğru tavır gösterme kabiliyetiydi de. İşte, –tercih edip etmeme yeteneği olan insanda– bunun için şükür, iyi ve sıkıntılı günlerinde insan için en hayırlısı olandı. Çünkü, insan cennetten kovulan ve sonra cennete büyük özürlü yine talip olmasına şans verildiğinin (ki bir tarafı nankör, kibirli ve bencil olan) insana hatırlatılmasıydı, şükür. Yani, bir ömür mahcupdur insan. Bunun için vefa her insanın ihtiyacı olandı.

Evet, mutluyken ya da kötü bir dönemde ruhun, nefsin ve aklın yerli yerine gelmesi yahut yolundan çıkması, duygusal ve psikolojik işleyişler kadar, aslanan, 'kaderin üstünde bir kader' olmasıdır. Yani, her türlü hâle kanaat etmeye çalışmak veya çalışmamak da İlahi takdirden başka nedir ki?.. İşte, burdaki sır, kim olduğumuzu hiçbir zaman unutmadan, Tanrı tarafından insana lütfedilen aklın yine Tanrı tarafından –özellikle– kullanılmasının istenmesidir. Çünkü, salt akıl ruhun saflığını hayat kıldırdığı için özdü. Bunun için, iradenin varoluşsal hazzı içinde yaşayan aklın, zaman içinde nefse dayalı iradeye karşı, bilginin hayatına dahil olabilmesindeydi, hakikat.

ÇEVİRMENİN NOTU: “BUNDAN GÜZEL BAĞ MI VAR?”

Suat Kemal ANGI

KİTABI ÇEVİRMEM teklif edildiğinde önce okumam istendi. Alışılmadık dili, sözcük seçimi ve üslubuyla, çok zor bir kitap. Çevirmeye okuduktan sonra karar vermeliydim. Ben de okudum, ama sadece birkaç satırlık ilk parçasını. Bu fragmanın son cümlesini okur okumaz çevirmeye karar vermiştim bile: “Ve tüm isimlerimi, kızlık soyadımı, ön adımı, göbek adımı elimden alarak beni Bayan Unguentine yaptı.”

BAZI KARŞILAŞMA anları vardır. Bir cümle, bir yüz, sizi alır bir yere, bir kişiye, dostluğa, aşka, tutkuya, bahtiyarlığa ve minnete götürür. İçinizde sizin için seçilmiş, size ayrılmış, sizi beklemiş, size sunulmuş hissi uyanıverir ve o hissi hemen tanırırsınız. Bu da o anlardan biriydi. Hemen tanımıştım. Ve ben şimdi, bu kitaba başlayacak okurun kulağına önce bir şeyler fısıldamak zorundayım.

ÖN ADIMIZ bir bağdır; hayatla, insanlıkla ve “doğa”yla kuracağımız bağın şifreli ifadesidir. Bazen kişiliğimize uyduğunu, bazen uymadığını düşünürüz; adıyla çağrılmaktan hoşlanmamız da vardır, adını sevmeyenimiz de. Bazen onu, mistik bir dolayısıyla, kaderimizle ilişkilendiririz. Önadların değerine ve önemine dair okunacak elbette pek çok özgün metin ve yorum bulunabilir. Atasözleri ya da özdeyişler isme vurgu yapar. Bir İsveç atasözü, “Sevilen çocuğun adı çoktur,” der. Bu değeri yaşam pratiklerimizde sezeriz. Eski Türklerde bugün çoğu unutulmuş ya da biçim değiştiren ad koyma törenleri yapıldı. Diğer pek çok inanç sisteminde, çocuğa isim koyma geleneği farklı biçimlerde hâlâ yaşatılır. Çocuğumuz olduğunda, büyükannesi ya da büyükbabası bebeği kucağına alır ve kulağına adını fısıldar. Ad kime fısıldanır? Kulağa fısıldanan adın tek muhatabı adın sahibi midir? Fısıltı kime ulaşır?

ADI UĞRUNA yaşamdan vazgeçen roman kahramanları vardır. “Ad” insanı isimsiz ve dilsiz doğanın kucağından alarak toplumun bağrına, merhametine bırakır. İnsanda bir varoluş nedeni gibi duran ad, aynı zamanda varlığın da ilk “deformasyonu” olur. “Adlandırılan” insan, doğada deforme olmaya başlayan her şey gibi (ve tam da bu sayede) “direnc” de kazanmaya başlar. Hayat onu adıyla yüceltir, adıyla kırıp döker ve adıyla öldürür. Kimse isimsiz ölemez. Bir insanın adını elinden almaya görün, onu ölmeden öldürürsünüz. Arthur Miller’ın *Cadı Kazanı*’nın erkek kahramanı, yarım kalmış bir hayat, tamama erdirilmeyi bekleyen bir aşk yanı başında onu beklerken, adı uğruna yaşamdan vazgeçer. Kâğıdı imzalamayı reddederek adının lekelenmesine, yok olmasına izin vermez. Ölüme giderkenki cesaretini ona doğumunda verilen ön ada, yani insani forma, bu formun ona o anda ve o ana kadar kazandırdığı dirence borçludur. Seçimi bir boyun eğiş gibi görülemez. Çünkü bu ölçüde bir deformasyon kopmadan önceki son sınırdır.

EVLİLİKLE DE ilgili olan ve olayları bir kadının ağzından anlatan kısa metnin (*Unguentine’nin Seyir Defteri*’nin) girişte sözünü ettiğim cümlesini okur okumaz, yıllar öncesinde beni büyüleyen bir ana savruldu. O yüzden gülümsemedim. Minnet insanı gülümsetir ve bence bu, gülümsemelerin en güzelidir. Bebeğin annesine ya da babasına gülümsemesi gibi.

BEN ADINI seven gruptayım. Adımın sevilenin ağzından çıkmasına, bu seslenişini duymaya, adımla anılmaya can atarım. Aynı şekilde sevilene adıyla seslenmek ve onu adıyla anmak da bana daima kederli bir mutluluk vermiştir. Bu duygunun sezilen bir bilgi türünden ya da hissedişten deneyimle şifrelenmiş kavramsal bir bilgiye evrilmesi, Walter Benjamin okumaların sırasında bir keşif misali gerçekleşti. İlk gençliğimin bittiği yıllarda yaşadığım ve tamı tamına yedi ay süren, her anı coşkulu ve ürpertici bir deneyimden söz etmek istiyorum.

Yedi ay bir isimle yaşadım. Sevilenin ismiyle. Ben bir ev idiysem, kapım bacam pencerelerim, mutfagım banyom yatak odam, odamın duvarları, tavanı, tavandan sarkan ampul, duvarların boyası, yatak odamın arka bahçeye açılan penceresi, pencerenin tül perdesi, duvara yaslı duran yatak, içimdeki hava, neyim var neyim yok, adıyla dolup taşıyordu. Ben o bahçe idiysem, evin içi gibi bahçe de, ismiyle yaşıyordum. Yapraklara vuran ışık, otlara düşen çiy, dallarda oturan rüzgâr; parlayan yapraklar, titreyen otlar, inceli kalınlı inleyen dallar. Toprağın üstündekiler ve toprağın altındakiler. Elma ağacının kökleri, çatakkuyruklar ve solucanlar. İnsan idiysem de aynıydı. Sevilenin adı tüm varoluşumu kundaklamıştı. Her yeni gün adıyla başlıyor, adıyla son buluyordu. Tıpkı şir gibi, ya da dua. Adımı uykudan uyanır uyanmaz şükranla fısıldar olmuştum ve onu yeni başlayan güne her fısıldayışında (ya da duyulacak denli yüksek sesle söylediğimde) o anın hafiflediğini hissediyordum. Varlığın fiziksel yokluğu aşip tam anlamıyla tinsel bir buradallığı anımsattığı, hatta ona dönüştüğü uzun ve gerilimli bir süreçti. Yokluk ve varlık, zamanda ve odamda iç içeydi. Bir adla birlikte, onun sayesinde. Adı hem taze soluklar hem soluksuzluk demektir. Hissettiğim şey, kesinlikle içinden mutluluk taşan “ilahi bir gerginlik”ti. Tanımsızdı. Bir mengenenin insafına kalmış bir kalbi kim eksiksiz tanımlayabilmiş ki? Bu süreçte her şeye dokundum, dokunduğum şeyleri bozdum, bozamadıklarım da parmak izim kaldı. Sadece onun adına el sürmedim. O adı ilk duyduğum haliyle yaşıttım. O adla yaşadım. Buna mecburdum.

Platonik aşktan söz ettiğimi, benzer bir deneyimi yaşayan herkes anlamıştır hiç kuşkusuz. Sonrasında bu gerilim sona erdi. Ateşini de ışığını da yitirdi. Ad bana karşılık verdi. Ona dokunmama izin verdi. Fiziksel aşk başladı, yaşandı ve yavaş yavaş o da solup gitti.

GENÇ BENJAMIN, kendi dil kuramını oluşturduğu “Kendi Başına Dil ve İnsan Dili” adlı 1916 tarihli denemesinde, ad ve adlandırmayla ilgili saptamalar yapar. Anlaşılması (en azından benim için) epeyce zor ve karmaşık olan yazı, insan dili’ne ve bu dilin adlandırıcı etkinliğine, Tanrı kelamının eksik, solgun, acı veren ama mutlak devamı olarak yaklaşır. Çünkü “şeyleri adlandırmak insanın dilsel özüdür”:

“Ne diye adlandırır insan? Kendisini kime iletir? (...) Lamba kendisini kime iletir? Ya sıradağlar? Tilki? (...) Burada yanıt “insana”dır. (...) Bu yanıtın doğruluğu bilgide ve belki sanatta da kendini gösterir. Kaldı ki, eğer lamba, sıradağlar ve tilki kendilerini insana iletmeseler, insan onları nasıl adlandırabilirdi? Halbuki insan onları adlandırır; insan, onları adlandırmakla kendisini iletir. Ama kime?”

Ama bebeğimiz “şey” değildir. Ona kedimize verdiğimiz gibi isim koyamayız. Bebeğimize ad verirken neşeli ve gereksiz bir oyun oynamayız. Ona vereceğimiz isim benzersiz, daha önce hiçbir insana verilmemiş bir isim olmayacak olsa da (ki bunu düşünmeyiz bile), bu ismin sadece ona özel, “sonsuz” bir karşılığının olacağını, sonsuzluğa doğru sesleneceğini hissederiz. Kökensel bir karşılık değildir bu. Kedimize vereceğimiz ad da bir “tür” adı olmayacaktır, bu zaten insan tarafından, adlandırıcı insan dilleri tarafından onlarca, yüzlerce,

ORMANLARIN — YOKTUR BAHÇIVANI

binlerce kez yapılmıştır. Kedimize vereceğimiz adla, kedimiz bu *ada* karşılık düşmeyecektir. Ona “Kedi” desek de olur. Ama bebeğimize “bebek”, ya da “insan yavrusu” diyemeyiz. “(...) Özel ad insan sesinde ifade bulmuş Tanrı kelamıdır,” der Benjamin. “Özel ad, insanın Tanrı'nın *yaratıcı* kelamıyla ortaklığıdır,” der.

“Dil hiçbir zaman *yalnızca* işaretler atfetmeyeceğine” göre ve “(...) saf kelamın Tanrısal sonsuzluğundan en çok payını aldığı nokta, sonlu ad ve bilgi olamayacağı nokta, insan adı” olduğuna göre:

“Ana-babalar, çocuklarını adlandırarak onları **Tanrı'ya** **adar**. (...) Onun sayesinde ki, her insana Tanrı tarafından yaratıldığı garanti edilmiştir. [Çünkü] tüm varlıklar içinde, benzerlerini adlandıran tek varlık insandır; tıpkı Tanrı'nın adlandırmadığı tek varlık *olması* gibi.”¹

ŞİMDİ, KİTABIN henüz daha 24. sayfasını çevirirken yazmaya başladığım bu yazının kitabın girişine, en azından bu haliyle (başlarken aklımda çoktan bitmiş, birazdan da bitecek haliyle) konulmaya uygun olup olmadığını bilmiyorum. Bilen kişi için hayat biraz daha mı zor? Bunu da bilmiyorum. Açıkçası ikisini de umursamıyorum. Çünkü henüz yaşıyorum ve kitabı okumadım. Türkçeleştirirken okuyorum ve devamında nelerle karşılaşacağım konusunda bir fikrim yok. Ama daima önemseyemediğim o şeyi biliyorum. Esinlendim ve yüzünü güneşe dönüp gülümseyen çiçekler gibi minnet doluyum. Kendimi meraka bırakıyorum.

BENJAMİN'İN BÜTÜN bu olağanüstü özgün saptamaları günün birinde hayatıma dokunmamış olsaydı, belki beni bu denli etkilemezdi. (Bu arada okuduklarımı yanlış anlıyor da olabilirim. Şairlik buna en azından yakınlıktır çünkü.) Ama bu dokunuşu henüz tamamlamadım, yaşadığım platotik aşk deneyimiyle ve bu yazının asıl nedeni olan Bayan Unguentine'nin evlilik deneyimiyle ilişkilendirmedim. Şimdi sıra bunlara geldi.

Yaşadığım deneyimden çok sonra, kısacık bir Benjamin metnine daha rastladım. Okur okumaz hem “Kısa Gölge I – Platonik Aşk” fragmanındaki parçaları hem de kendi hayatımdakileri, “Kendi Başına Dil ve İnsan Dili” denemesiyle bütünleştirmek hiç zor olmadı. Yazının başında değindiğim karşılaşma anına benzer bir karşılaşma anyıdı bu da. Sarsıcıydı. Yaratıcıydı. Ama sanırım henüz evli değildim. Beni o an sadece platonik aşkın gerilimi ilgilendiriyordu. Nedenini anladığım anda, bir pervane gibi ışıkla büyülediğimi, aynı ışıkla çarpıldığımı anımsıyorum. Uzun yıllar sonra diğer deneyimi yaşadım. Hem platonik aşkın Tanrısal geriliminin, hem de evlilik denen birlikteliğin yitirdiği coşkunun önadlarda şifreli nedenini. İlkinde zorunlu olarak gösterdiğimiz, ikincisinde unuttuğumuz özeni. İsimlerimizin avucunun içinde olduğunu ve onu ne zaman gevşettiğini, ne zaman sıkıldığını. Anladım. Bu somut ya da kavramsal bir bilgi olmasa da, kesinlikle denenmiş bir bilgiydi. Sezgiyle kavramaya çalıştığımız şeyin “bilgiye” dönüşmesi; Benjamin'in özgünlüğünün ve dehasının okura bahşettiği mutluluk işte buydu. Anlamak, anlamak. Bunu bahşedene duyulan minnetle birlikte, insan olmaya doğru tamamlanmak demektir! Son olarak, “Platonik Aşk” isimli fragmanı (ilk rastladığım gün olduğu gibi, bazı satırların altını çizerek) alıntılama sanırım bu yazıyı tamamlayacaktır:

Bir aşkın tip ve niteliği, onun insanın adı –ön adı– için hazırladığı almyazısında en kesin çizgileriyle belli eder kendini. *Kadının elinden kızlık soyadını alıp onun yerine erkeğinkini oturtan evlilik, kadının önadına da bulaşmadan edemiyor, bu adı bir daha yıllar, hatta on yıllar boyu →*

Tanrı'ya düzülen şarap methiyeleri:
Hayyam iyi matematik bilirdi;
Atonal bir Teo-metrinin -Şathiyeleri...

Holografik bir mecaz evreni –
Sözcükte Kitabı ve Kitap'ta harfi
İçeren nanometrik bir veznin
Kuant'larının içrek soluğu –

Noktada Çizgi'yi ve çizgide Düzlem'i içeren
İçkin bir nokta uzayının irfanı –
Kalbi dilen bin bir parçaya sözcüklerdi –
Dil'enci bir ahraz olmayı dil'e yeğlerdi

Çalardı: Dört Vuruşlu bir Çıplak Müziğe adanmış
Evrenin Tapınağında —Hiçliğin Çanı—
Gramer: bahçe tımarı —
Ormanların — yoktur bahçivani —

*anılmayacak biçimde sarıp sarmalayıp cilveli bir sevgi sözcüğüne dönüştürüyor. Bu geniş anlamdaki evliliğin –ki gerçekte ancak böyle, yani beden yazgısında değil de, ismin yazgısında belli oluyor– tam ters yönünde yer alıyor platonik aşk, biricik has ve yücel anlamıyla. Bu, coşkusunun kefarecini veya karşılığını isimlerle ödemeye kalkışmayan, tersine sevgilinin ismin kendisinde sevdiği, onda sahiplendiği ve bu isimle el üstünde taşıdığı bir aşktır. Bu aşkın, sevgilinin adını, önadını hiç dokunmadan korur olması, tek başına bu, platonik aşk denen gerilimin, uzaktan eğilimin ifadesidir. Bu aşk, ateşinin korundan çıkan kızgın dalgalar halinde nasıl ışıyıp durur onun isminden. Âşık erkeğin tavrı ve eseri de oradan o ateşten beslenir. Bu nedenledir ki Divina Comedia, Beatrice adını çevreleyen ışıklı bir taçtır, başka bir şey değil. Evrendeki tüm kuvvet ve yaratıkların, aşkın yüceltiği isimden meydana çıktıklarını sergileyen dev bir anlatım.*²

Ankara, 14 Ocak 2021

[1] Bu bölümdeki tüm alıntılar “Kendi Başına Dil ve İnsan Dili Üzerine” denemesinden (çev. Haluk Barışcan) alınmıştır. Walter Benjamin, *Son Bakışta Aşk* (İstanbul: Metis Yayınları, 1. Baskı, 1993).

[2] Walter Benjamin, “Kısa Gölge I – Platonik Aşk”, *Parıltılar* içinde, çev. Yılmaz Öner (İstanbul: Belge Yayınları, 1. Baskı, 1990), s. 24.

Yeprem TÜRK

MURAD

Annelik hilkatın en kızarmış anı
Yazmak gibi besmelesi atmış şafağı
Annemin ellerine kardan ak sevaplar yağar
Cennete giden yollar gibidir onda Kur'an'a doğru inen
kollar

Evde odadan odaya cennetin seyir hali annem
Ne kadar dua o kadar beka, annem
Oturduğunda kucağına Hira'ya girer gibi girerim ben
Anne dizleri vahiy çalan keman
Ben annemin dizinde huzurun amel yerinde
Olmazları oldururken
Leyla'yı Mecnun'a verirkene
Yani külü küle dökerkene
Benimkisi anne dizindeki bir çaputta hülya
Her gün solmaya doğru uçup giden desenden kanat
Sonunda lime lime

Tanırım onu
Tanrı'nın bir keyif gibi yaratmasından
Namazının kenarından gökten olma kametinden
Zekâsının ayrı renkenden
Ayırmasıyla faizi paradan

Ve annem içimde
Yukardan aşağı beni deşe deşe bulan hitap
Elestü... bana daim içimden gelen anons
Annemin sesinden önceki ses
Yurdumu dolduran tezli ses

Âdem ve Havva'dan beri
Varlığımın akan ontolojik nehri
Bulandırması olmasaydı babamın bazen
Ona rağmen bu yolu gök gibi
Açması annemin

Şu ihtiyar tepelerin başı
Annemin parlak zihni
Doku neredeyse aynı

İkinci olunca güneş dağı
Sanki annem bizi yamacına alır
Der: Allah'ım şu akşam kızılığın
Senin gök peteğin
Yerdeki de oğul balı
Rahminden dört canlı ilham derene şükreder
Ekmekle suyla konuşur
Yaylası oymağıyla yarayasıyla
Bir alageyik masalı olurdu
Şarkın güzelliği yüzündeki jenerikte melekût âlemi gibi
akardı

Anne
Sağa sola
Bekaya dünyaya
Oğulların ortasında
Dört bir yana nur yollayan mânâ
Ha bize bakardı ha milyarlarca yıldır kara toprakta
İlhamını kendi bulmuş kabağa →

Attila YAVUZ

BU GECE

İki güzel kalbiz bu gece
Bu gece kanımız akmakta
Bir ölünün en mahrem yeri gözleridir
Gözlerindeydik
Dudakları suskundur
Dudaklarındaydık
Uzakta bir savaşı anlatırdın susarak
Bir damla kanı kutsardık
Seven sevilen bağışlanan
İki güzel kalbiz bu gece
Nefes alır gibi
Aldığımız hava değil
Kokladığımız yar kokusu değil gece
Bir göz saklardin gözünde
Bir el vardı elinde
Kimin eli böyle küçük ve yumuşak
Narçeçeği kokardı, hazırandı
Yeşilin en derini
Kırmızının lalı
Şarap kokar bahçe, toprak kokar
Bir damla su deniz kokar
Taşardı içimizden
Taşardın
İki güzel kalbiz bu gece
Pencerede bir kuş var
Ay kanadında
Suya gümüşe değer
Suya gümüşe

Taha İHSAN

KOÇBAŞI

kuru ekmek satılan sokaklarda
ve sirk kurulu kent meydanlarında
bıçkın, mağrur bir ordu kuralım
sarsılacaksa kralın kırılğan tahtı
beni sırtlayın bu bana kıyın
bir koçbaşı gibi beni surlara vuralım

Umut TEMÜR

KARA GİYİNER KIZ

Rüyamda gördüm
Boyuna kara giyinen Aysun'u
Gümüş bir tilkiyi seviyordu
Bana kanmadı
Acaba huyundan vazgeçmiş midir?

Tanrı sevgisinin bizi topladığı bu obada
Hayatın üstüne nasıl bir ekin ektin ki
Oğullarını yaratılış ovasında harman gibi savurup
Ulaştın ebedi ziraata

Babam çapa annem arazi dünyada
Vardım ben de böylece türemedeki murada

ANLIK, 2

Ramis DARA

Bulutlar yerindeymiş. Dağ yerindeymiş. Ağaçlar.
Anılarla yenilendim. Bir muhabbet masasında arkadaşlarla
buluşmuş gibi oldum.

Fırtınalı yağmurlu iki ayrıkçı günden sonra yaz çağrışımı şu
bahar gününde orda olma isteği. Dertsiz tasasız insanları, dost
kırları, dağları tepeleri, dereleri, patikaları, buralardaki taşları
kuşları ağaçları otları şöyle bir görme isteği. Biliyorum, her
varlığın, herkesin ve her şeyin, hepsinin bir derdi, birden çok
meselesi var. Bunları bir bir dinlesem. İyimser sözler söylesem.
İyimserlik salgın gibi dağılsa, bulaşsa, dört bir yanı kaplasa.

Bir zamanlar sihirli sözümüz 'Kendini gerçekleştirmek'ti.
Şimdilerde benim için 'Kendini her gün yeniden oluşturmak,
ayağa kaldırmak'.

Kar yağışı sesinin algılanıp algılanmadığından şüpheye
düştüm şimdi. Ama verandaya düşen seyrek erime damlaları
muhteşem geliyor kulağıma. Yeryüzünde kimse yalnız değildir
ya da herkes yalnızdır der gibi.

Hayatın büyük nasipsizliklerinden biri yalnızlığı yekpare bir
özgürlük olarak yaşayamamaktır.

"Ucunda ölüm yok ya..."

Bu şekilde sıralandıklarında Türkçenin en güzel 4 sözcüğü.

Nasıl lanet bir şey şu insan olmak. Dün saklı bir sevinçle
çıldırıldığı şeylerden bugün nefret ediyorum. Eminim şimdi
koptuğum şeylere birazdan yeniden bağlanacağım. Bunu
birilerine söylesem bana bin bir akıl verecek. Kardeş, sen
ömrünce bir kez insan oldun mu?

Son günlerde akşam olup karanlık büsbütün çökünce bir
süre elektrikleri açmıyorum.

İki sebeple: Bir süreliğine kendimle baş başa kalabilmek,
içime daha yakın olabilmek için, bir.

İki: yine bir süreliğine henüz elektrikle tanışmamış
çocukluk köyümü teneffüs edebilmek için.

Kaygan bir zemindeki insanın olduğu yerde nesnel
gerçeklik yoktur. Her şey öznelirdir.

Maneviyatımızı tonlar çekmez. Bize gerekli olan gövde.

İşi bitmiş, size yetmişlerinize kadar hizmet etmiş dişinizi
söktürüp atabilirsiniz. Doğup büyüdüğünüz o viran evin
avlusuna, odalarına, o canım tozlu yollara, kırlara, dağlara
tepelere, derelere yönelik hasret içinse yapacak bir şey yok.
Aynı dile sahip değilsiniz ki mektuplaşsınız, telefonlaşsınız.

Nerede okumuştum: Gün gelir, bir kişi ayrılır, bütün bir
şehir boşalmış gibi olur...

Sonsuz bir uykudan geldik, sonsuz bir uykuya giderken,
arada bize hiç bitmeyecekmiş gibi gelen alaca bulaca, acı tatlı
rüyalar görüyoruz.

Şair yazarların yazıyla ilişkisi taşla toprağın, bitkilerle
böceklerin ilişkilerini andırıyorsa yazdıkları kimseyi
kandırmayabilir.

*

Dostlarım, geçici düşmanlarım! Endişelenmeyin. Ben bir
yarışta değilim. Hiçbir alanda otorite ya da güç sahibi değilim.
Adım anılsın gibi bir derdim yok. Ne övgünüz, ne sövgünüzle
ilgiliyim. Sanmayın, kanmayın, anmayın, yanmayın.

Kişisel hayatımı güzelleştirme derdi tek derdim benim!

*

Yazma kolaylaştırıcılığında cıngırdaklı bir hayat.

*

Bir numara dağlar, iki numara gökyüzü, dedim garsona,
küçük ahşap masayı şemsiyenin altından açıklığa çekerken.
Haklısın ağbi, hepimiz aynı dertten mustaribiz, apartmanlar her
tarafı kapatmış, dedi.

İşte benim garson halim, dedim içimden, çevremdeki kadife
sardunya domates nar ve karpuzla bakarken...

*

Sanki bu zaman, bu yaşım ebediyim, ben hep bu yaşta
böyle yaşayacakmışım gibi hissettim bir an, evden yeni
olağanüstü bir mevsime adım atar atmaz.

*

Nasıl yaşadığıma, bunca yıl içinde ölmediğime şaşırıyorum.
Bu sebeple bütün günlerimi yokluktan kazanılmış altın birer çağ
sayıyorum.

*

Şu olağanüstü güzel sonbahar günü ikinci kahvaltımı
muşmula, kestane, dağçileği, az az ardıç meyvesi ile Uludağ
eteklerinde yaptım.

Yarıyı yenmiş dağçileğini (*Arbutus unedo*, kocayemiş), onu
yemeye gelecek meçhul kuşa bıraktım...

*

Asıl virüs belki insandır. Benim.

Kaç kişi geçip gitti çevremden. Sadece baktım. İyi ki ben
değilim, dedim. Ağlarken bile bu duygunun şöyle bir yokladığı
olmuştur belki de içimi.

*

Bütün etiketlerden arınmak, can taşıyan varlığa evrilmek
gerekir.

*

Birkaç saat önce koklamak üzere kopardığım kekik dalı
takır takır kurumuş. İçimizdeki enerji bu kadar çabuk ve
acımasız mı terk ediyor bizi?

*

Yaz gecesi caddesi.

Yazdım ve öylece baktım.

Yaz da gece de cadde de hoşnut oldular sanki.

Sayemde birbirlerini fark ettiler.

Ashında yalnızlıklarını kaybetmiştiler.

*

Kurumakta olan otsu bitkilerin son bir çabayla çiçek
açtıklarını gördüm.

Ölürken gülümseyen insanlar gibi.

Çiçeğe ve gülümsemeye çalışmalıyım bundan böyle.

*

Çocukluk evimizin doğu penceresinden vuran kuşluk
güneşinde uçşan tozlar yarım yüzyıl sonra bugün öğle
sonrasında güney pencereden vuran gün ışığı içinde
ziyaretime geldiler. Sessizliğin diliyle biraz konuştuğumuz ve ertesi
gün yeniden görüşmek üzere gülümseyerek ayrıldık.

*

Cilimboz'un gümrah ve berrak sesi bütün günlük
konuşmaları hoş bir uğultuya dönüştürüyor. Belli ki yukarılarda
bir şeyler olup bitmiş, belli ki buralarda bir şeyler oluyor, her
şey akmaya devam ediyor...

*

Otsuz ağaçsız kuşsuz, yağmursuz güneşsiz, bir cümle
kurayım dedim ve kitap aklıma geldi, lakin o da ağaçtan
yapılmıştı.

Mehmet Mümtaz TUZCU

SPLAŞUAR SEZAI

Ayyaş Nil'in alyansları dalgaya düştü vapurdan
Baksan burdan görünüyor parlak ceset torbaları
Yakamoz gibi yanıp söniyor yakamızda
6 nikah 5 intihar... yeltenme intihale !
Eksilt kapat, açık artır, bildiğimiz ihale

Sen Adliye kovcusu, klerk majör olmuşsun
Neşeyle dolmuşsun ellerin nisan
İnsan neler görüyor vurdukça nabız
Epsilon, deltagamma... yeminli münafık Esmâ
Kitab'a el basıyor tevatürü yayarken

Ünlü ikbal avcısı Splaşuar Sezai
Bozuk kantar çıkışında : Yok mu başka enayi
Diye haykırınca sağlam bir kroşe almış
Düşük çenesine. Binin ensesine, yok edin
Şu doymazı diye bağırın da ex-manitası

Celladını enterlanetten bulan
Ulan bu nasıl cellat diye başlatan isyanı
Terazili tarafı, kör kız yanı dolaşık
Yüzde 96 baldırla sarılan aşık
Kaşesiz, beş beratlı bir müddei umumi

Sertaç ÇIRALI

ORACLE

kâhinin elleri uzundur, geçmiş gibi
zagros'a ve parnassos'a dek uzanır
susturur hükmedenlerin sesini
toprağı ve suyu dinler

ebabilin uykusunda uçar zamanı
insan hüznün soyundan gelir
bilir bunu
mavi küresinde ilk kehanettir

Kazım ŞAHİN

AVUNMAK

cennetimdin rengini ve serinliğini sevdim
bir vaha bıraktın içimde
acının tenhalığımdayım şimdi
tutuşa yerküre ve kalbim
bitse radyodaki cızırtı
kırsa kalemini o huysuz melek
geçse kuş gölgeleri kehanet ve replik

yolunu kaybetmiş şaman
dilime çevirse evrenin dilini
düşlerdeki asma köprü aklımda kalan
aklımdaki gelgit çökertiyor dibe şiiri
yan yana duruyor imge ve kadın

ne bildiğimi topluyorum tanrının elleriyle
bir avunmak değişiyor içimdeki külü
ben nöbetçiyim aşktan yorgun düşlerin göğünde
atım öldü

Nurgül ULU

ZAMANLA İNCELİR TUZ

Çok taş değdi ayağıma, hiç kuş!

Anı yakalayamayan avcı...
Yorulduğundan beri koşmak yok.
Bana gücenme,

Bir adım varsa, o geçmişten kalan,
o zaten benim seçmediğim.
o zaten derin.
bir kuyunun dibinde yosuna yeşil olan.

Ben,
sadece su verdim kuyuya,
Kuyuya ses...
Sesi duysun diye taş kulak verdim.

Şimdi burada, zamanın tam şimdisine çağrıldıysa ruhum,
Geçmişten gelen yaralı bir avcı,
geçmişten gelen yaralı bir hayvan gibi serildiysem geceye,

Karanlığa bakan gözlerim unuttuysa gölgesinin de bilgisini.
Tuzun incelmesidir bu, yaraya sahip çıkmaktan.

Bana gücenme,
Kırgın bir yüklem var seni sevişimde.

Yayın Yönetmeni	: Ramis Dara	Katkı Payı	: 70 TL.
Prodüksiyon	: İhsan Üren, Zühtü Engüdar - Ersin Erdem, Zihni Engüdar, Yalçın Oğuz.	Posta Çeki ya da Banka hesabı:	Ramis Dara adına açılmış; 6025702 numaralı Posta Çeki hesabı ya da Yapı Kredi Bankası Mudanya şubesi (567) Hesap No: 72092839 IBAN: TR370006701000000072092839
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü	: Halim Çiftçi (Ömerbey Mah. Ş. K. Ahmet. Sok. Fidan Apt. B. Blok. Kat: 2, D: 5- MUDANYA)	Yazıcı çıkışı	: Selman Kırtasiye, Kâzım Baykal Cad. No: 14, 16040 Osmangazi - BURSA
Yazışma ve posta kargo adresi	: PK 68 16361 Ulucami - BURSA		
E- Posta	: akatalpa@hotmail.com		
Yayın Türü	: Yaygın süreli yayın. ISSN 1305 - 7685		

Ocak 2000'de Bursa'da Ramis Dara, Melih Elal, Serdar Ünver, Ali Özçelebi ve arkadaşları tarafından kurulan şiir ve eleştiri ağırlıklı aylık edebiyat dergisi
Akatalpa (www.akatalpa.org), şiir ve yazarlarının başışladıkları telifler ve bazı şiir dostlarının katkılarıyla yayımlanmaktadır.